

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

ВІНДИКАЦІЙНИЙ ПОЗОВ, ЯК ОСНОВНИЙ РЕЧОВО-ПРАВОВИЙ СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Рагуліна Ю. М.

студентка II курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Гончарова А. В.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри АГПФЕБ юридичного факультету

Сумського державного університету

Важливою функцією держави є захист та охорона права власності. Відповідно до Конституції України, всі суб'єкти права власності є рівними перед законом [1, ст. 13]. Кожен має право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю. Право власності є непорушним [1, ст. 41]. Положення Конституції України щодо охорони права власності, знайшли втілення в різних галузях законодавства, зокрема, в цивільному праві, норми якого відіграють особливу роль, адже саме вони забезпечують правове регулювання та охорону відносин власності.

Захист права власності – це сукупність цивільно-правових засобів, які забезпечують законне використання майна, визначають правовий режим окремих його видів, а також застосовуються для поновлення порушених правовідносин власності, для ліквідації перешкод, що заважають їх нормальному функціонуванню і для відшкодування збитків, заподіяних власнику [4, с. 321].

Існує два способи цивільно-правового захисту речових прав:

- речово-правові – спрямовані на відновлення належних особі речових прав або на усунення перешкод у використанні цих прав;
- зобов'язально-правові – певні види зобов'язань, спрямовані на відновлення речового права, внаслідок виконання певного зобов'язання.

Основним речово-правовим засобом захисту права власності є віндикаційний позов, який в традиційній юридичній літературі прийнято розуміти як вимогу неволодіючого власника чи особи, яка володіла певним майном на законних підставах, тобто титульного володільця, до фактичного незаконного володільця про витребування утриманого майна в натурі.

Сторонами у віндикаційному позові виступають власник речі, позбавлений можливості нею користуватися і розпоряджатися, та незаконний фактичний володільець речі, як добросовісний, так і недобросовісний. Таким чином, змістом віндикаційного позову є витребування певної речі, яка вибула із законного володіння власника. Підставою віндикаційного позову є обставини, які підтверджують правомірність вимог позивача про повернення йому майна з незаконного чужого володіння. [3, с. 160].

Основними ознаками віндикаційного позова є:

- 1) віндикаційний позов може бути пред'явлений лише стосовно індивідуально-визначених речей, наприклад викрадений гаманець, загублена сумка тощо. Тобто за таким позовом неможливо витребувати з чужого незаконного володіння річ, яка визначається лише родовими ознаками, наприклад 50 літрів соляри, 1 тона зерна тощо.

Однак, немає підстав для недопущення віндикації речей у певних випадках, зокрема, якщо річ визначається родовими ознаками при цьому її можна індивідуалізувати чи ідентифікувати. Отже, якщо в конкретному випадку є можливість виділити річ з родовими ознаками з маси однорідних речей, наприклад,

вкрадені овочі були в пакетах, цемент з вантажівки ще не розвантажено тощо, то можлива і її віндикація;

2) позов даного типу може бути пред'явлений щодо речі, власником якої є позивач і яка перебуває у володінні відповідача. Так, якщо хтось придбав вкрадену чи загублену власником річ, а потім заставив її, то відповідачем по віндикаційному позову виступатиме заставодержатель як фактичний володілець речі, а заставодатель буде притягнутий до справи як третя особа;

3) власник може вимагати повернення свого майна за цим позовом лише у випадку, якщо інша особа володіє його майном незаконно, наприклад, громадянин знайшов чужу річ і відмовляється її повернути. Якщо ж володілець володіє чужим майном на законних підставах, то власник не може витребувати свою річ з такого володіння шляхом пред'явлення віндикаційного позову. Водночас, якщо підстава володіння змінюється, то це цілком можливо;

4) захищати своє право власності віндикаційним позовом власник має можливість лише в тому випадку, коли майно збереглося в натурі. За своїм змістом віндикаційний позов є вимогою про поновлення у власника права володіння річчю, яка йому має належати. Таким чином, не допускається заміна цієї речі іншою.

Тобто, якщо втрачена власником річ спожита, перероблена в процесі виробництва, виготовлення, будівництва тощо, то вимога власника про захист права власності по суті вже не є віндикаційним позовом, а розглядатиметься як позов зобов'язального характеру про надання власникові іншої речі й відшкодування збитків [4, с. 324]

Таким чином, для пред'явлення віндикаційного позову необхідними є наступні умови: власник чи титульний володілець не повинен мати можливості здійснювати фактичне володіння над річчю; майно, яке хоче повернути колишній власник чи титульний володілець, збереглося в натурі та перебувало в фактичному володінні іншої особи; майно, яке підлягає віндикації, має бути індивідуально-визначеним; віндикаційний позов має недоговірний характер та спрямований на захист речових прав.

Істотне значення має добросовісно чи недобросовісно фактичний володілець здійснює незаконне утримання річчю. Вирішуючи дане питання, суд повинен врахувати всі конкретні обставини, за яких відбувалося укладання правочину, зокрема місце, час, предмет, ціна тощо.

У разі добросовісного володіння, тобто у випадку коли утримувач не знав і не міг знати, що особа, у якої придбано майно, не мала права його відчужувати, тобто володілець був упевнений, що він володіє своєю річчю, а не чужою, – власник має право витребувати майно лише у випадках, коли його було загублено власником або особою, якій він передав майно у володіння; його було викрадено у власника або особи, якій він передав майно у володіння; воно вибуло з володіння власника або особи, якій він передав майно у володіння, не з їхньої волі іншим шляхом.

Добросовісний володілець має право залишити собі здійснені ним поліпшення майна, якщо їх можна відокремити від майна без завдання йому шкоди. Якщо поліпшення не можна відокремити від майна, добросовісний володілець має право на відшкодування здійснених витрат у сумі, на яку збільшилася його вартість.

За недобросовісного володіння, тобто у випадках коли набувач самовільно заволодів чужим майном, вкрав або присвоїв річ, або, набуваючи річ, знав про неправомірність її придбання, фактичний утримувач зобов'язаний передати

власникові всі доходи від майна, які він одержав або міг одержати за весь час володіння ним [3, с. 162].

Отже, віндикаційний позов дає можливість титульному володільцю витребувати своє майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним. Даний позов, відомий ще Римському цивільному праві, на сьогодні є найпоширенішим цивільно-правовим засобом захисту права власності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України – 1996. – №30. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України – 2003. – №40. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Стефанчу Р.О. Цивільне право України: Навчальний посібник / Р.О. Стефанчук. – Київ: Прецедент, 2005. – 448 с.
4. Бірюков І.А., Заїка Ю.О. Цивільне право України. Загальна частина: Навчальний посібник / К.: КНТ, 2006. – 480 с.

ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОРОТЬБИ З НЕБЕЗПЕЧНИМИ ХВОРОБАМИ

Сітак В.І.

студентка IV курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий керівник: Юскаєва І.П.

асистент кафедри СМП юридичного факультету

Сумського державного університету

Аналізуючи світовий досвід щодо поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та інших соціально-небезпечних хвороб показує, що розповсюдження їх спричиняє скорочення тривалості життя, зростання обсягу медичних послуг, загострення проблем бідності, соціальної нерівності та сирітства і вимагає постійного збільшення видатків з державного бюджету на розв'язання зазначених проблем.

Захворюваність на туберкульоз та смертність від нього в Україні залишається на рівні, що визначає його як епідемію. Захворюваність та смертність від туберкульозу у 8-10 разів перевищує відповідні показники у більшості країн Європейського союзу. Щороку від туберкульозу вмирають близько 10 тис. наших співвітчизників [2].

За даними ВООЗ, Україна належить до країн із середньою розповсюдженістю гепатиту С – інфіковано приблизно 3% громадян, що складає ~ 1 170 000 осіб. Однак, за результатами вибіркового моніторингу груп ризику, рівень інфікування вірусом гепатиту С серед деяких з них значно перевищує середньостатистичні показники і сягає 40 – 60% [3].

Для подолання небезпечних хвороб 30 червня 2015 року відбулося засідання круглого столу «Скільки коштує програма лікування СНІДу і туберкульозу в Україні?», ініціатором якого виступив Комітет Верховної Ради України з питань охорони здоров'я (Комітет) у партнерстві з Благодійним фондом «Пацієнти України». Метою заходу стало висвітлення проблеми необхідності 100% державного фінансування програм протидії ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, а також програми опіоїдної замісної терапії у 2016 р. на виконання зобов'язань України перед